

نگاهی تحلیلی به زنجیره ارزش کسب و کار در سال ۱۴۰۳

سید یاشار سیدصدری

شرکت اوای نوآوران آسیا
Sadri@avanogroup.com

جهانی یا قیمت جهانی دلار چنین مساله‌ای را به ما نشان می‌دهد و حتی شاخص‌های اقتصادی کشورهای پیرامونی و همسایه همین دو کشور درگیر در جنگ فعلا به ما نشان می‌دهد که این کشورها خیلی واکنش و تاثیری از این جنگ نپذیرفتند. باید توجه داشت که بسیاری از این بازارها، بازارهایی هستند که وقایع را پیش‌خور می‌کنند یعنی اگر احتمال می‌دادند دامنه این درگیری وسیع‌تر شود قطعا واکنش‌های شدیدتری از خود نشان می‌دادند و چون این مساله را محدود و موقتی در نظر گرفته‌اند، واکنش تند و هیجانی از خود نشان نداده‌اند. لذا از آن پیش‌بینی جهانی استفاده نموده و به این نتیجه می‌رسیم که در روند اقتصاد داخلی ما نیز با اینکه بیشتر از سایر اقتصادهای دنیا حتی اقتصادهای کشورهای خاورمیانه نسبت به این مساله واکنش منفی نشان داد در کوتاه مدت این روند فروکش خواهد کرد مگر آنکه جامعه سیاسی درگیر اخذ تصمیماتی با نتایج برگشت‌ناپذیر همانند درگیری مستقیم جنگی شوند که در آن حالت اصولا کلیه تحلیل‌ها به سمت بدبینانه‌ترین شرایط به پیش خواهد رفت.

در خصوص جنگ فرسایشی روسیه و

کمک ارزشمندی در جهت ایجاد ساختار فکری آینده‌نگرانه و امکان انطباق با شرایط کسب و کار و تعریف راهکار متناسب با شرایط فردی نماید.

منظر بین‌المللی:

سال جدید را در شرایطی پیش‌رو خواهیم داشت که از منظر بعد منطقه‌ای شرایط جنگی در غزه همچنان پابرجاست. هر چند این جنگ تغییرات ویژه‌ای در شاخص‌های اقتصادی جهانی ایجاد نکرده است و بجز افزایش هزینه حمل و مدت زمان حمل کالا در منطقه خاورمیانه تاثیر معناداری نداشته‌ایم، اما متاسفانه برخلاف روند جهانی، در شاخص‌های اقتصادی ایران اثرات این جنگ خود را بیشتر از تاثیرات بر سایر کشورهای خاورمیانه و دیگر کشورهای جهان نشان داد و به نظر می‌رسد در ادامه نیز تاثیرات آن بسته به نوع کنش و واکنش کشورها و گروه‌های درگیر، شامل حال اقتصاد ایران خواهد شد. با توجه به عدم توجهی که بازارهای جهانی و شاخص آن‌ها به این جنگ نشان دادند استنباط می‌شود که روند این جنگ پایدار نبوده و یک دامنه وسیع پیدا نخواهد کرد. به طور مثال بازار نفت یا بازارهای مهم بورس در کشورهای جهان یا قیمت طلای

سال نوی خورشیدی از چند روز دیگر آغاز می‌شود و یقینا فعالان بخش خصوصی در جهت بقا و یا در حالت خوشبینانه جهت راه‌اندازی کسب و کار و یا توسعه آن باید بر اساس مطالعات کلان و خرد به برنامه‌ریزی در خصوص نحوه تعامل با چالش‌های پیش‌رو بپردازند. این تحلیل‌ها با توجه به اینکه در سال جاری دولت سیاست‌های اقتصادی نسبتا تازه‌ای را نیز در دستور کار قرار داده، از اهمیت دوچندان برخوردارند.

اقتصاد ایران سال دشواری را پیش‌رو خواهد داشت. رشد اقتصادی پرنوسان، افزایش سطح تورم و جهش‌های پی‌درپی در بازار دارایی‌ها موجب شده اداره یک کسب و کار و حتی مدیریت هزینه‌های خانوار به چالشی جدی بدل شود. میزان فروش نفت و درآمدهای نفتی، میزان رشد ترازنامه بانک‌ها، کنترل تورم و انتخابات سال آینده آمریکا از جمله متغیرهای مهمی هستند که وضعیت اقتصاد ایران در سال ۱۴۰۳ را تعیین می‌کنند. نوشتار ذیل نگاهی است تحلیلی به شرایط اقتصادی پیش‌رو که براساس استناد به نظرات کارشناسان مختلف تدوین و گردآوری شده است. نویسنده امید دارد از این رهگذر

هدف گذاری مستقیم بخش خصوصی نداشته باشد؛ هم قدرت خرید مردم در این چند سال کاهش پیدا کرده و هم وضعیت شرکت‌ها مناسب نبوده است؛ از این رو باید کمی آگاهانه در ساختارهای تصمیم ساز در این زمینه عمل نمود.

از سویی دیگر منابع عمومی دولت در بودجه با رشد ۱۶.۷ درصدی، ۲۴۲۹ هزار میلیارد تومان (همت) و درآمدهای پایدار نیز با رشد ۴۱.۹ درصدی، ۱۴۹۵ همت پیش‌بینی شده است. فروش نفت هم در لایحه ۱۴۰۳ نسبت به قانون بودجه سال جاری کاهش ۱۶ درصدی داشته است و برای نخستین بار در بودجه سال آینده جهت تسهیل در صادرات و مقابله با روندهای تحریمی، امکان فروش نفت توسط برخی ساختارهای دولتی دیگر بجز وزارت نفت نیز به رسمیت شناخته شده است. همان گونه که در روند بودجه ریزی سنواتی مشاهده می‌شود دولت موفق شده وابستگی به نفت را به کمتر از ۲۵ درصد برساند، در حالی که در سال‌های گذشته این وابستگی حدود ۴۰ درصد هم بوده؛ اگر چه سیاست کاهش وابستگی دولتها به نفت، ذاتا یک رویکرد مثبت است اما مساله این است که اثرات قیمت نفت فقط معطوف به بودجه نیست، بلکه در کل اقتصاد کلان و صنعت کشور ظاهر می‌شود.

پیش‌بینی رشد منابع عمومی دولت با ۱۸/۲٪ رشد از ۲۰۸۲ همت در سال ۱۴۰۲ به ۲۴۶۲ همت در سال ۱۴۰۳ در حوزه درآمدها تخمین زده شده است. این موارد شامل: رشد ۴۱/۹٪ از ۱۰۵۴ همت در سال ۱۴۰۲ به ۱۴۹۶ همت در سال ۱۴۰۳ و کاهش ۱۱/۶٪ واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای

از صادرات، خود را در تاثیرپذیری بالای نرخ ارز از حوادث بین‌المللی و داخلی، افزایش مدت زمان تخصیص ارز نیمایی از سوی بانک مرکزی، افزایش مدت زمان واریز حواله جات، انباشت کالاهای موجود در گمرک و در انتظار حواله بانکی و ... نشان داده است. با این حال روند افزایشی قیمت ارز در سال ۱۴۰۲ به شدت سال ۱۴۰۱ ادامه نیافت و در ۱۰ ماه سال ۱۴۰۲ سطح نوسان در محدوده ۱۰-۱۲٪ باقی ماند. از این رو با گزینه تداوم تحریم‌ها، با پیش فرض عدم وقوع حادثه‌ای پیش‌بینی نشده و به استناد جدولی که در سال ۱۴۰۰ و در آخرین روزهای دولت آقای روحانی منتشر شد می‌توان به پیش‌بینی نرخ ارز محدوده ۷۰ هزار تومان در سال ۱۴۰۳ واقع‌گرایانه‌تر نگریست.

منظر کلان داخلی:

تداوم تورم بیش از ۳۰٪، شوک‌های تورمی، افزایش احتمالی نرخ حامل‌های انرژی، سیاست‌های جدید مالیاتی همچون: افزایش عناوین مالیاتی در حوزه‌های مختلف کسب و کار، مالیات بر درآمد، مالیات بر حقوق کارکنان، مسکن، خودرو که پیش‌بینی می‌شود منجر به افزایش درآمدهای مالیاتی دولت با رشد سالانه ۵۰ درصدی شود، گرچه بر اساس اصول اقتصاد مالیات به خودی خود اثرات ضد تورمی خواهد داشت، لیکن در شرایط تداوم تورم دو رقمی، امکان تاب‌آوری مردم و بنگاه‌های اقتصادی را با تردید جدی روبرو خواهد نمود. از این رو تغییر جهت دولت به سمت مالیات هم باید هوشمندانه صورت گیرد، زیرا اقتصاد ایران به دلیل تحریم‌ها و کوچک شدن اندازه اقتصاد، به احتمال قوی ظرفیت افزایش شتابان مالیات را با

اوکراین نیز بازار انرژی در همان اوایل یک واکنش جدی از خود نشان داد و قیمت انرژی یک رشد قابل توجه را تجربه کرد لیکن به تدریج و در طول زمان این اثرات تخلیه شد و به نظر می‌رسد شرایط عمومی به سمت پذیرش راهکارهای بین‌المللی و مورد قبول طرفین به پیش می‌رود. در نیمه دوم سال آینده احتمال تشدید تحریم‌ها، کاهش قیمت نفت و بازگشت انتظارات تورمی به دلیل انتخابات آمریکا را در پیش داریم. در همین چند هفته اخیر، قیمت نفت از حدود ۹۰ دلار به ۷۰ دلار کاهش پیدا کرده است؛ پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که سال آینده هم به دلیل رکود در اقتصاد جهان به خصوص اقتصاد چین و اروپا، قیمت نفت حدود ۶۵ تا ۷۰ دلار خواهد بود که نسبت به امسال کاهش خواهد یافت. در حال حاضر بحث برجام بسیار کمرنگ شده است و دو طرف آمریکایی و ایرانی نسبت به برجام احساس خوش‌بینی ندارند و از این رو احتمال تشدید تحریم‌ها وجود دارد، از سویی پیروزی جمهوری خواهان در انتخابات آبان ماه می‌تواند یک شوک انتظاری وارد کند که به صورت مستقیم بر روی کلیه مولفه‌های اقتصادی از جمله تورم اثرگذار است.

«تحریم» کلمه آشنا

بدون شک تحریم‌های بین‌المللی در سال‌های اخیر و به طور ویژه پس از لغو برجام، اقتصاد نحیف ایران را ضعیف تر نموده است. تحریم‌های بانکی اعمال شده، مبادلات ارزی را دشوارتر و سهم ایران را از بازارهای منطقه کوچکتر نموده است. افت صادرات نفتی و غیرنفتی و دشواری‌های بازگرداندن ارز حاصل

- از ۷۳۲ همت در سال ۱۴۰۲ به ۶۴۷ همت در سال ۱۴۰۳ و البته افزایش ۷/۹٪ واگذاری دارایی‌های مالی از ۲۹۶ همت در سال ۱۴۰۲ به ۲۴۶ همت در سال ۱۴۰۳ است.
- همچنین طبق جدول اعلامی بودجه ۱۴۰۳ سقف درآمدهای دولت و تراز عملیاتی، با بهبود نرخ رشد تراز عملیاتی منفی ۳۲ درصدی پیش‌بینی شده است.
- همه موارد فوق براساس مفروضات منابع و مصارفی است که طبق جدول شماره ۶ بودجه سال بعد، پیش‌بینی شده که در آن واحد ارز از دلار به یورو تغییر یافته است. مقدار صادرات نفت خام و میعانات ۱,۳۵۰,۰۰۰ (یک میلیون و سیصد و پنجاه هزار) بشکه در روز با قیمت هر بشکه نفت صادراتی معادل ۶۵ یورو تخمین زده شده است. از این رو حداقل بر اساس لایحه بودجه ۱۴۰۳، دولت سیاست‌های انقباضی بودجه‌ای در جهت کنترل رشد نقدینگی و انضباطبخشی به شبکه بانکی و جلوگیری از افزایش کسری بودجه در پیش گرفته است.
- با توجه به بهبود درآمدهای نفتی ایران در سال جاری که ناشی از تنگناهای به‌وجودآمده از جنگ اوکراین، سیاست‌های دولت آمریکا برای کنترل تورم و به تبع، چشم بستن بر صادرات غیررسمی نفت ایران بوده است، رسانه‌ها از رسیدن صادرات نفتی به سقف، پس از تحریم‌ها خبر می‌دهند.
- از این رو پیش‌بینی‌های بانک جهانی درباره رشد اقتصادی بهبود یافت و بر اساس گزارش این نهاد، رشد اقتصادی در سال ۱۴۰۲ به میزان ۴,۲ درصد تخمین زده شد که این رقم برای سال آینده به ۳,۷ درصد خواهد رسید. دقیق شدن در آمارهای منتشرشده نشان می‌دهد که رشد اخیر اقتصاد ایران عمدتاً منوط به رشد دورقمی بخش نفت است و به همین خاطر چنین آماری برای اهالی کسب‌وکار چندان محسوس نیست. همچنین باید توجه کرد که رشد بخش نفت به واسطه ظرفیت خالی آن به وقوع پیوسته و با تکمیل ظرفیت تولید، نمی‌توان توقع تداوم رشد این بخش را نیز داشت. لذا با احتساب دو فصل نخست ۱۴۰۳، اقتصاد ایران ۱۲ فصل متوالی است که رشد اقتصادی مثبت اما نامنظمی را تجربه می‌کند. به نظر می‌رسد در صورت عدم وقوع شوک‌های خارجی جدید، این وضعیت می‌تواند در سال ۱۴۰۳ تا انتخابات آمریکا و با پیش فرض عدم وقوع اتفاقات سیاسی منفی تداوم یابد در غیر اینصورت اقتصاد ایران دوره‌ای جدید از رکود اقتصادی را تجربه خواهد نمود.
- منظر کسب و کار :**
- با توجه به کلیه موارد ذکر شده، دقت نظر، برنامه ریزی و ارائه راهکارهای کوتاه مدت در قالب طرح‌های واکنش سریع در سطوح مختلف تصمیم ساز کسب و کار جهت مواجهه اثربخش با چالش‌های ذیل توصیه اکید می‌شود:
- کمیبود نقدینگی کارفرمایان دولتی به سبب بودجه انقباضی و به تبع افزایش دوره عمر گردش کالا و مدت زمان تسویه مبالغ محصولات یا خدمات
- تمرکز بودجه‌های سنواتی توسعه در برخی ساختارهای دولتی
 - افزایش نرخ ارز و تورم و عدم امکان تثبیت قیمت‌های خرید و فروش
 - کاهش بیشتر مراودات بین المللی به سبب اعمال تحریم‌های احتمالی جدید پس از انتخابات آمریکا
- کاهش پروژه‌های توسعه به سبب طرح ریزی بودجه انقباضی و به تبع کاهش درآمد کسب و کارهای خصوصی
 - کاهش پایداری زنجیره ارزش تامین به سبب مطول شدن فرایند تخصیص و حواله ارز توسط بانک مرکزی و به تبع ترخیص کالا
 - کمیبود اطلاعات فنی کارفرمایان و پیمانکاران به سبب مهاجرت منابع انسانی متخصص
 - مطول شدن زمان مناقصات دولتی به سبب جریان نقدینگی
 - کمیبود اطلاع حسابداران مالیاتی شرکتها در نحوه مواجهه با قوانین جدید مالیاتی و چالش‌های پیش رو اجرا
 - افزایش مالیات‌های محاسباتی و به تبع ابهام مودیان در جهت چگونگی محاسبه سود خدمات و محصولات
 - کاهش امکان انجام فرایندهای مالی غیررسمی به سبب توسعه سیاست‌های شفاف سازی بانک مرکزی
- سال ۱۴۰۳ نیز با تمامی چالش‌های پیش رو فرا خواهد رسید، چالش‌هایی که فقط با بهره وری عملکرد، تحلیل لحظه‌ای داده‌ها و به تبع آن، ارائه راهکارهای عملیاتی متناسب، می‌توان از کنار آنها به سلامت گذشت. در انتها امیدوارم در کشوری دارای دومین ذخایر گاز و چهارمین ذخایر نفت دنیا و نیز منابع انسانی ارزشمند، بتوان با مدیریت صحیح اقتصادی، هر سال تنها به توسعه کسب و کارها اندیشید.